

TWEELUIK:
CURRICULUM
TOEN EN NU

Een gulden middenweg?

Voorstellen voor nieuw curriculum

Elk kind verdient eerlijke kansen om succesvol mee te doen op school en volwaardig deel te kunnen nemen aan de samenleving. Dat vraagt om een goede beheersing van de basisvaardigheden taal/Nederlands en rekenen-wiskunde. Een basis van waaruit zij hun taalgebruik en rekenvaardigheden een leven lang kunnen blijven ontwikkelen.

TEKST GERDINEKE VAN SILFHOUT EN SUZANNE SJOERS

Een uitdagend aanbod voor alle leerlingen is daarbij van belang. Hoe ziet dat aanbod eruit? Over die vraag hebben de afgelopen anderhalf jaar de ontwikkelteams Nederlands en Rekenen & Wiskunde van Curriculum.nu zich gebogen. Dat deden ze samen met leerkrachten en schoolleiders van nog zeven andere leergebieden.

ONTWIKKELTEAMS

In totaal hebben 125 leerkrachten en achttien schoolleiders zich in ontwikkelteams voor negen leergebieden gebogen over de vraag wat leerlingen allemaal moeten kennen en kunnen. Met hulp van collega-leerkrachten, lerarenopleiders, vervolgonderwijs, wetenschappers, vakverenigingen en curriculumontwikkelaars hebben ze de inhoud voor zowel het primair als voortgezet onderwijs in kaart

gebracht. In ruim 600 bijeenkomsten door heel Nederland en via ruim 2700 feedbackinzendingen haalden de ontwikkelteams feedback op. Op 10 oktober 2019 hebben de ontwikkelteams hun eindopbrengsten overhandigd aan minister Slob. In dit artikel nemen we je mee in een aantal dilemma's en keuzes van de ontwikkelteams voor Rekenen & Wiskunde en Nederlands.

KEUZE + KEUZE = DILEMMA

Het curriculum in het primair en voortgezet onderwijs is dertien jaar geleden voor het laatst herzien. Sindsdien wordt het curriculum op onderdelen regelmatig tegen het licht gehouden en geactualiseerd, maar dit gebeurt niet integraal. De Onderwijsraad constateerde in 2014 al dat het curriculum daardoor in de loop der jaren een lappendeken is geworden. Dat betekent scherpe keuzes maken om voor alle

Het combineren van de kennisdomeinen en de denk- en werkwijzen zorgt voor een aanbod dat elke leerling voldoende uitdaagt

leerlingen een gemeenschappelijk curriculum te ontwikkelen. Om overladenheid te voorkomen, om een doorlopende leerlijn van voorschool tot vervolgonderwijs te borgen, om samenhang binnen en tussen leergebieden te bewerkstelligen. En scherpe keuzes maken betekent ook veel dilemma's afwegen.

DILEMMA 1: DE MENINGEN VERSCHILLEN OVER WAT VEROUDERD IS

Bij het leergebied rekenen-wiskunde zijn er digitale toepassingen die veel rekenwerk van leerlingen kunnen overnemen. Rekenmachines zitten standaard op elk device en berekenen antwoorden sneller en nauwkeuriger. Betekent dit dat het cijferen uit het curriculum kan verdwijnen? Het ontwikkelteam vindt dat én basis-kennis én digitale toepassingen in het curriculum horen. Alle leerlingen hebben een stevig fundament aan basiskennis en -vaardigheden nodig, zoals gememoriseerde tafelsommen, rekenen met het metriek stelsel en cijferen. Vervolgens kan een deel van het cijferen, bijvoorbeeld met grote getallen, op een verantwoorde manier met rekenmachine berekend worden. Hiervoor is het van belang dat leerlingen de uitkomst vooraf schatten. Bijvoorbeeld: $19 \times 452 = ?$ invoeren op de rekenmachine levert het antwoord 8588 op. Dit kan kloppen, omdat de schatting 9000 oplevert (20×450) en het antwoord moet eindigen op een 8.

DILEMMA 2: EEN DIENEND OF EEN EIGEN VAK?

Bij het leergebied taal/Nederlands is er al jaren discussie of het vak vooral een dienende rol zou moeten spelen of dat het ook een eigen inhoud heeft. Dat ervaren het ontwikkelteam onder andere toen de discussies gingen over de onderwerpen om over te praten, lezen en schrijven. Vooral aansluiten bij wereldoriëntatie, kregen ze te horen. Eigen onderwerpen graag, was het andere uiterste. Waar het ontwikkelteam alle feedbackgevers vond? In het centraal stellen van rijke inhoud, waardoor leerlingen een onderwerp vanuit verschillende perspectieven kunnen benaderen, hierover in gesprek kunnen gaan en hun eigen meningen en standpunten kunnen bevragen. Het is aan de school om te kiezen voor een mooie mix van persoonsvormende, wereldoriënterende en mondiale onderwerpen en onderwerpen uit het eigen leergebied, passend bij thema's die voor leerlingen in en om de school belangrijk en interessant zijn.

DILEMMA 3: DE LAT MOET OMHOOG

Uit internationale vergelijkingsonderzoeken blijkt dat leerlingen uit het primair onderwijs bij rekenen-wiskunde aan de onderkant van het spectrum bovengemiddeld goede scores behalen, maar dat de groep betere rekenaars steeds meer achteropraakt bij andere landen. Het ontwikkelteam vindt deze ontwikkeling

Alle leerlingen hebben een stevig fundament aan basiskennis en -vaardigheden nodig

zorgwekkend. Het onderzoek van de Inspectie van het Onderwijs uit 2019, *Reken- en wiskundeonderwijs aan (potentieel) hoogpresterende leerlingen*, onderstreept het belang om te zorgen voor een aanbod voor (in potentie) hoogpresterende leerlingen. Maar hoe maak je het curriculum voor alle leerlingen, en (in potentie) hoogpresterende leerlingen in het bijzonder, uitdagender? Het ontwikkelteam heeft naast wiskundige kennisdomeinen als getallen en bewerkingen, verhoudingen, meten en meetkunde, ook zogenoemde denk- en werkwijzen als wiskundig probleemoplossen en logisch redeneren geformuleerd. Het combineren van de kennisdomeinen en de denk- en werkwijzen zorgt voor een aanbod dat elke leerling voldoende uitdaagt.

DILEMMA 4: LEREN EN LEZEN MET PLEZIER

Naarmate kinderen ouder worden, nemen hun leeskilometers en leesplezier af. Middelbare scholieren houden niet zo van lezen en internationaal gezien bungelen zowel basis- als middelbare scholieren onderaan in vergelijking met leeftijdsgenoten uit andere landen (leesmonitor.nu). Verschillende onderzoekers in binnen- en buitenland benadrukken het belang van leesbevordering en leesplezier. Maar hoe geef je dat vorm in een curriculum dat alleen kennis

en vaardigheden beschrijft (het wat) en niet het hoe van het onderwijs, en ook geen plezier kan verplichten? Het ontwikkelteam heeft daarom een plek ingeruimd voor leesmotivatie. Kinderen laten kennismaken met een breed aanbod aan teksten. Denk aan interactieve prentenboeken, luisterboeken, navertellingen van klassieke verhalen, enzovoort. Ze leren waar ze dit aanbod kunnen vinden, hoe ze hieruit een keuze kunnen maken en wat hun eigen leesvoorkeuren zijn. Zo wordt de kans vergroot dat ze een positieve leesattitude ontwikkelen (Van Steensel et al., 2016).

WAT VERANDERT ER NU ECHT? REKENEN & WISKUNDE

Het ontwikkelteam maakt een stevige basis voor rekenen-wiskunde nog steviger én actueler door er statistiek aan toe te voegen. In de huidige maatschappij neemt de hoeveelheid data en representaties alleen maar toe. Ook leerlingen worden hier op jonge leeftijd al mee geconfronteerd, denk maar aan de vele representaties in lesmateriaal en reclame. Leerlingen moeten deze kunnen interpreteren en er met een kritische blik naar kunnen kijken om misleidende representaties of niet onderbouwde conclusies te herkennen. Bij een stevig fundament hoort ook beter begrip van breuken, decimale getallen, verhoudingen en procenten. Wanneer meer tijd en aandacht besteed wordt aan het begrip van

deze samenhangende onderwerpen, zullen leerlingen wanneer de breuken en bewerkingen complexer en formeler worden, profiteren van deze stevige basis.

WAT VERANDERT ER NU ECHT? TAAL/NEDERLANDS

Het ontwikkelteam hecht bijzonder veel waarde aan een goede set basiskennis en -vaardigheden. Gedurende het funderend onderwijs leren alle kinderen kijken, luisteren, lezen, schrijven, spreken en gesprekken voeren. Tegelijkertijd neemt het ontwikkelteam een aantal andere afslagen ten opzichte van het huidige curriculum met in alle fasen van het onderwijs aandacht voor voorlezen, leesmotivatie en literaire competentie. Elk kind verdient volop kansen om een lezer te worden en te blijven. En er is veel aandacht voor het leren experimenteren met taal en voor het creatieve proces van leerlingen. Leerlingen leren daarbij met elkaar nagaan wat de effecten van hun gemaakte taalkeuzes zijn op zichzelf en de ander. Daarnaast is er expliciet aandacht voor het bewust en kritisch omgaan met (digitale) informatie, zowel het verwerven, verwerken als het verstrekken ervan.

WAT KUN JE NU AL DOEN?

De eindopbrengsten worden in het voorjaar van 2020 door de Tweede Kamer besproken. Wanneer zij groen licht geven, kan de volgende fase van de curriculumherziening starten. In die fase worden de eindopbrengsten gebruikt om onder andere de kerndoelen voor het primair onderwijs te herzien. Het gaat dus nog wel een tijd duren voor de veranderingen in het onderwijs echt zichtbaar zijn. Maar je kunt morgen al aan de slag met de voorstellen!

Enkele ideeën voor rekenen-wiskunde:

- Verander de opbouw van de rekenlessen over breuken, decimale getallen en procenten door ze meer als een geheel aan te bieden en de samenhang ertussen te benadrukken.
- Verander een routinevraagstuk naar een probleemoplossingsopgave. In plaats van kortingsbedragen uit te rekenen bij 25 procent korting, kun je leerlingen het probleem voorleggen in welke situaties een korting van 25 procent interessanter is dan een korting van € 25.

- Kijk met je leerlingen kritisch naar de grafische representaties zoals staaf- of beelddiagrammen die op een lesdag voorbijkomen bij de verschillende leergebieden: zijn de gegevens op een goede manier verzameld? Zijn de conclusies goed onderbouwd?

Enkele ideeën voor taal/Nederlands:

- Ga met elkaar na in hoeverre rijke teksten, zowel in inhoud als vorm, al aanwezig zijn bij jullie op school. Je kunt daarvoor de voorbeelden fictie, non-fictie en poëzie, die het ontwikkelteam voor onder- en bovenbouw illustratief heeft uitgewerkt, gebruiken. Denk in de onderbouw aan teksten, zoals *Droomopa*, *Het bijzondere beestjesboek* en *Daar komt de tijger*. En in de bovenbouw aan teksten, zoals *De schelmenstreken van Reinaert de Vos*, *Een aap op de wc* en *Als iemand ooit mijn botjes vindt*.
- Geef leesmotivatie en literaire competentie een plek in onder- én bovenbouw. Voorlezen, leerlingen leren waar ze het aanbod kunnen vinden, hoe ze kunnen kiezen en hen leren ontdekken wat hun leesvoorkeuren zijn.
- Ga na in hoeverre op jouw school en in jouw klas de lessen rondom (technisch en begrijpend) lezen, schrijven, spelling en grammatica al geïntegreerd aan bod komen, rondom een thema en een bepaalde tekstsoort. Bijvoorbeeld: alle leerlingen lezen, luisteren naar en schrijven instructieve teksten en leren wat de kenmerken ervan zijn.

Er is veel aandacht voor het leren experimenteren met taal

GERDINEKE VAN SILFHOUT & SUZANNE SJOERS
(g.vansilfhout@slo.nl) (s.sjoers@slo.nl) zijn werkzaam bij SLO en waren voor de ontwikkelteams Nederlands en Rekenen-Wiskunde de inhoudelijke begeleiders en curriculumexperts

De literatuurlijst is te vinden op: www.jsw.nl/artikelen

Oproep

Wil je alle negen voorstellen van Curriculum.nu eens bekijken in een handige tool? Ga dan naar www.curriculum.nu. Reageren op dit artikel? Stuur een e-mail naar: jsw@thiememeulenhoff.nl.

In de huidige maatschappij neemt de hoeveelheid data en representaties toe

COLOFON

JSW Jeugd in School en Wereld
Onafhankelijk vakblad voor het basisonderwijs,
speciaal onderwijs en opleiding
Jaargang 104, nummer 4, 2019
ISSN 0165 - 6260
© ThiemeMeulenhoff, Amersfoort, 2019

Redactieadres

JSW
Postbus 400
3800 AK Amersfoort
[T] (033) 448 34 54
[E] jsw@thiememeulenhoff.nl
[I] www.jsw.nl

Persberichten naar jsw@thiememeulenhoff.nl

Hoofdredacteur Iris Nonkes-van den Berg

Bureau- en webredactie Twan Epe

Redactie Evelien Bakker, Michelle Clement, Pieter Gerrits (redactie-voorzitter), Rita Gudden, Koert Verdouw, Femke van der Wilt

Rubriekauteurs Marieke Baselmans, Menno Kolk, Bianca Pannekoek

Netwerkleiden Inouk Boerma, Ina Cijvat, Martine Gijsel, Dolf Janson, Jarise Kaskens, Karen van Kooten, Erno Mijland, Noëlle Pameijer, Martie de Pater, Marieke Peeters, Mark van der Pol, Ellen Rohaan, Harry Stokhof, Bronja Versteeg

Abonnementenadministratie

JSW Abonneeservice
Daalakkersweg 2-72
5641 JA Eindhoven
[T] (088) 226 66 92
[E] jsw@mijntijdschrift.com

Abonnementenprijzen

Jaarabonnement compleet: € 79,95
Studentenabonnement: € 39,95
Online abonnement: € 49,95
Los nummer: € 9,95

Combi-abonnement JSW en HJK: € 119,50

Alle prijzen zijn incl. BTW en porti binnen Nederland. Woont u in het buitenland? Neem dan contact op met abonnementenbeheer. Abonnementen kunnen op elk gewenst moment ingaan.

Opzeggingen uiterlijk 1 maand voor het aflopen van het abonnementsjaar. Bij niet tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch verlengd. Het abonnement dient schriftelijk opgezegd te worden bij de abonnementenadministratie (zie hierboven voor de contactgegevens).

Advertenties

OnderwijsMedia
sales@onderwijsmedia.nl
www.onderwijsmedia.nl
[T] 020-3308998

Ontwerp en lay-out FIZZ | Digital Agency - fizz.nl

Opmaak flowdesign.nl

Foto omslag Vincent van den Hoogen Fotografie

Druk Drukkerij Wilco

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912^j het Besluit van 23 augustus 1985, Stbl. 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie (PRO), Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp (www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich tot de uitgever te wenden. Voor meer informatie over het gebruik van muziek, film en het maken van kopieën in het onderwijs zie www.auteursrechtenonderwijs.nl.

JE MAAKT
WAT MEE!

Naar aanleiding van mijn verjaardag trakteer ik de kinderen in mijn klas op typisch Hollandse stroopwafels en geef ik meteen een les over de Nederlandse muziek en cultuur. Ik laat allerlei informatieve animaties zien over Nederland, fragmenten uit voetbalwedstrijden, video's van Nederlandse artiesten en portretten van bekende Nederlanders en ook een paar reclames van Calvé Pindakaas. Na afloop vraag ik de leerlingen wat ze het leukst vonden en ze antwoorden eensgezind: 'Calvé Pindakaas!' Waarop een leerling haar vinger opsteekt. 'Mijn vader lust echt helemaal niks. Als we naar het buitenland op vakantie gaan, neemt hij altijd een potje pindakaas mee naar het ontbijt. Iedereen eet dan lekkere broodjes, maar mijn vader smeert stiekem een broodje met pindakaas. Zonder dat we een woord hebben gezegd, weten alle vakantiegangers altijd dat wij uit Nederland komen. In andere landen kennen ze dat niet.'

Marjolein Ras

Ook een 'Je maakt wat mee!' insturen? Mail maximaal 150 woorden naar: jsw@thiememeulenhoff.nl

Los nummer
Voor jezelf of als cadeau!

JSW nr 7

Ontbreekt er een nummer van JSW in je collectie?

Bestel een los nummer voor slechts € 9,95

Wie leest die leert!

Op zoek naar een cadeautje voor je collega?

Meer weten? Ga naar www.jsw.nl of bel 088-2266692

ALLES TELT Q

VOOR GROEI
EN SUCCES.
DAAR KUN JE
OP REKENEN.

Meer informatie?
www.thiememeulenhoff.nl/allesteltq

ThiemeMeulenhoff